

Traditional wedding

Фæткон чындзæхсæв

Традиционная свадьба

Dena

Дена

1.1 Ныртæккæ афтæ у , чызг æмæ лæппу кæрæдзи куы
ныртæккæ афтæ у чызг æмæ лæппу кæрæдзи куы
now so be.PRS.3SG girl and boy RCP if

фæзонынц , уæд сын ничи йæд кæны .
фæ- зон -ынц уæд =сын ничи йæд кæн -ы
PV know PRS.3PL then =3PL.ENCL.DAT nobody then do PRS.3SG

Now is such a time, when a girl and a boy fall in love with each other, no one has anything against it.

1.2 Фæлæ раздæр та афтæ уыдис , мад æмæ иу
фæлæ раздæр =та афтæ уыд -ис мад æмæ иу
but in.the.beginning =CONTR so be PST.INTR.3SG mother and one

фыды зæрдæмæ куы фæцыди , стæй хицæтты
фыд -ы зæрдæ -мæ куы фæ- цыд -и стæй хицæт -т -ы
father GEN heart ALL if PV go PST.INTR.3SG then relative PL GEN
зæрдæмæ куы фæцыди , уæд-иу æй кæмæн
зæрдæ -мæ куы фæ- цыд -и уæд =иу =æй кæмæн
heart ALL if PV go PST.INTR.3SG then =ITER =3SG.ENCL.GEN who.DAT

нæ фæндыд , уымæн дæр радтой .
нæ фæндыд -*0 уым -æн =дæр рад -т -ой
NEG want PST.INTR.3SG DemDist DAT =PTCL give.PFV TR PST.TR.3PL

But before it was not like this: if the mother and the father wanted it, then if the relatives wanted it, then she was given to the one she didn't want to marry.

2.1 Мæнæн мæхи хо , мæ кæстæр хо , афтæ
мæнæн мæ= хи хо мæ= кæстæр хо афтæ
I.DAT POSS.1SG= REFL.GEN sister POSS.1SG= younger sister so

ацыдис .

а- цыд -ис
PV go PST.INTR.3SG

My junior sister married like this.

2.2 Уарзон ын уыдис .
уарзон =ын уыд -ис
beloved =3SG.ENCL.DAT be PST.INTR.3SG

She had her loved one.

2.3 Мæ йыл æндæр лæппу сдзырдта быдырæй ,
мæ =йыл æндæр лæппу с- дзырд -т -а быдыр -æй
and =3SG.ENCL.SUPER other boy PV talk TR PST.TR.3SG field ABL

æмæ йæ нæ уарзта , нæ хъуыдис .
æмæ =йæ нæ уарзт -а нæ хъуыд -ис
and =3SG.ENCL.GEN NEG love PST.TR.3SG NEG be.necessary PST.INTR.3SG

But another lad from the lowlands started talking about marrying her, and she didn't love him, she didn't need him.

2.4 **Фæлæ йæ** **мæ** **мад** **æмæ** **мæ** **фыд**
 фæлæ =йæ мæ= мæд æмæ мæ= фыд
 but =3SG.ENCL.GEN POSS.1SG= mother and POSS.1SG= father

радтой

рад -т -ой

give.PFV TR PST.TR.3PL

But the mother and father gave her [to that lad to be married].

2.5 **Мæ** **мад** **дæр** **нæ** , **фæлæ** **мæ** **фыд**
 мæ= мæд =дæр нæ фæлæ мæ= фыд
 POSS.1SG= mother =PTCL NEG but POSS.1SG= father

My mother too didn't want [to give away the daughter], but father did.

2.6 **Мæ йæ** **радтой** , **мæ ацыдис**
 мæ =йæ рад -т -ой мæ а- цыд -ис
 and =3SG.ENCL.GEN give.PFV TR PST.TR.3PL and PV go PST.INTR.3SG

цыппар сывæллоны йын райгуырдис

цыппар сывæллон -ы =йын рай- гуыр -ис

four child GEN =3SG.ENCL.DAT PV be.born PST.INTR.3SG

And she married, and she had 4 children.

2.7 **Æмæ уæддæр йæ** **фæстаг хицæнмæ æрцыдис** , **æмæ**
 æмæ уæддæр йæ= фæстаг хицæн -мæ æр- цыд -ис æмæ
 and still POSS.3SG= last separate ALL PV go PST.INTR.3SG and

ахицæн сты гыццылтæ куы уыдысты уæд

а- хицæн сты гыццыл -т -æ куы уыд -ысты уæд

PV separate be.PRS.3PL small PL NOM if be PST.INTR.3PL then

And when the last child was born, they separated, when children were yet small.

2.8 **Æмæ фæстæмæ нæхимæ æрбацыдис**
 æмæ фæстæмæ нæ= химæ æрба- цыд -ис
 and back POSS.1PL= REFL.ALL PV go PST.INTR.3SG

She returned to us.

2.9 **Стæй сæ** **уæд хъомыл кæнын райдыдта**
 стæй =сæ уæд хъомыл кæн -ын ра- йдыд -т -а
 then =3PL.ENCL.GEN then grown-up do INF PV begin TR PST.TR.3SG

Then she started bringing them up.

2.10 **Æмæ гьер уже слæгтæ сты** , **цыппар лæппуйы дæр**
 æмæ гьер уже с- лæг -тæ сты цыппар лæппу -йы =дæр
 and now already PV husband PL be.PRS.3PL four boy GEN =PTCL

Now they have grown up already, all the 4 boys.

2.11 **Гъе уæдмæ сæ** **иунæгæй фæхаста** , **фæхъомыл**
 гъе уæдмæ =сæ иунæг -æй фæ- хаст -а фæ- хъомыл
 well until.then =3PL.ENCL.GEN single ABL PV carry PST.TR.3SG PV grown-up

кодта

код -т -а

do TR PST.TR.3SG

All this time she has been bringing them up herself, she cared for them.

3.1 **Ныртæккæ та** **афтæ у** , **дæхи** **куы**
 ныртæккæ =та афтæ у дæ= хи куы
 now =CONTR so be.PRS.3SG POSS.2SG= REFL.GEN if

фæнда , **уæд** **мæд** **æмæ** **фыд** **цыфæнды** **куы** **зæгъой** ,
 фæнд -а уæд мæд æмæ фыд цы фæнд -ы куы зæгъ -ой
 want SBJV.3SG then mother and father what want PRS.3SG if say SBJV.3PL
уæддæр **уæлдай** **нæу** , **мæхи** **фæнды** ,
 уæддæр уæлдай нæ у мæ= хи фæнд -ы
 still special NEG be.PRS.3SG POSS.1SG= REFL.GEN want PRS.3SG
мæ **цардмæ** **мачи** **æвналæд** , **æртæккæ** **афтæ** **у** .
 мæ= цард -мæ мачи æвнал -æд æртæккæ афтæ у
 POSS.1SG= life ALL no.one touch IMP.3SG now so be.PRS.3SG
 Now it's like this, if you want [to marry someone], what your mother and father want, no matter what they say -
 it makes difference, I want it myself, let no one mess with my own life.

3.2 **Уæд** **та** **афтæ** **уыдис** , **йæ** **мыггаг** **цавæр** **у**
 уæд =та афтæ уыд -ис йæ= мыггаг цавæр у
 then =CONTR so be PST.INTR.3SG POSS.3SG= clan what be.PRS.3SG
йæ **мæд** , **йæ** **фыд** **цавæр** **сты** , **йæ**
 йæ= мæд йæ= фыд цавæр сты йæ=
 POSS.3SG= mother POSS.3SG= father what be.PRS.3PL POSS.3SG=
бинонтæ **цы** **хуызæн** **сты** , **истæмæн** **бæззынц** **æви** **нæ**
 бинон -т -æ цы хуызæн сты истæмæн бæзз -ынц æви нæ
 family PL NOM what like be.PRS.3PL something.DAT be.fit PRS.3PL or NEG
 ?

Back then it was like this, from what clan are the mother and father, from what family, are they fit for something or not.

3.3 **Уæд-иу** **афтæ** **та** , **взарстой** , **фæлæ** **ныртæккæ** **та** ,
 уæд =иу афтæ =та взарст -ой фæлæ ныртæккæ =та
 then =ITER so =CONTR bear PST.TR.3PL but now =CONTR
мæ **зæрдæмæ** **цæуы** , **æмæ** **гъе** **уымæ** **цæуын** ,
 мæ= зæрдæ -мæ цæу -ы æмæ гъе уы -мæ цæу -ын
 POSS.1SG= heart ALL go PRS.3SG and well DemDist ALL go PRS.1SG
зæгъгæ , **афтæ** ...
 зæгъ -гæ афтæ
 say CONV so

Then they chose like this, and now - "I like him, and I will marry him".

4.1 **Ну** ... **раджы** **заманы-иу** **чызг** **чындзы** **куы**
 ну раджы заман -ы =иу чызг чындз -ы куы
 long.time.ago time GEN =ITER girl bride INESS if
ацыдис , **уæд-иу** **æй** ... **иу** **æхсæв** , **дыккаг**
 а- цыд -ис уæд =иу =æй иу æхсæв дыккаг
 PV go PST.INTR.3SG then =ITER =3SG.ENCL.GEN one night second
æхсæв-иу **æй** **адавтой** , **æмæ-иу** **дзы**
 æхсæв =иу =æй а- давт -ой æмæ =иу =дзы
 night =ITER =3SG.ENCL.GEN PV carry PST.TR.3PL and =ITER =3SG.ENCL.ABL
фæхъазыдысты .
 фæ- хъазыд -ысты
 PV have.fun PST.INTR.3PL

On the first night... on the second night they kidnapped her and played with her (had fun with her).

4.2 **Стæй** **йæ** **уæд** **райсомы** **хуынтимæ**
 стæй =йæ уæд райсом -ы хуын -т -имæ
 then =3SG.ENCL.GEN then morning INESS present PL COMIT

And now no one does like this anymore.